

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยความเจริญก้าวหน้าของนวัตกรรมเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารในโลกปัจจุบันทำให้การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้คนที่เที่ยวอาศัยอยู่ในที่ห่างไกลกันไม่ว่าจะคนละซีกโลกหรือต่างทวีปสามารถเดินทางไปมาหากันได้สะดวก โดยเฉพาะการเดินทางไปยังต่างประเทศซึ่งสามารถเดินทางไปได้ทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ และการที่คนต้องเดินทางไปอาศัยยังต่างถิ่นซึ่งไม่ว่าจะเป็นการอาศัยอยู่ชั่วคราวหรือการอาศัยเป็นระยะเวลานานย่อมต้องมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่เดินทางไปติดต่อทำธุรกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ด้านสภาพแวดล้อม ด้านอาหาร ด้านวิถีการดำรงชีวิต เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวด้านอาหารนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะอาหารถือเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยปกติในวันหนึ่ง ๆ คนเราจะบริโภคอาหารอย่างน้อย 3 มื้อต่อวัน จึงทำให้ผู้ที่ต้องเดินทางไปยังต่างถิ่นของตนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในประเทศที่ตนจะไป หากคนที่จะไปเพียงเพื่อท่องเที่ยวในชั่วระยะเวลาสั้น ๆ อาจจะไม่มีปัญหามากนัก แต่สำหรับผู้ที่ต้องอาศัยอยู่เป็นระยะเวลานานนั้น แน่ใจว่าอาหารที่บริโภคต้องมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการอาศัยอยู่ต่างถิ่นของตน รูปแบบการประกอบอาหาร และส่วนประกอบของอาหารย่อมมีความแตกต่างกัน โดยหากพิจารณาจากลักษณะด้านภูมิประเทศและด้านภูมิอากาศซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ส่งผลต่อวัตถุดิบในท้องถิ่นที่นำมาปรุงและประกอบอาหาร ซึ่งวัตถุดิบในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันไป และส่งผลให้อาหารของพื้นที่ต่าง ๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันออกไปด้วย (ประหยัด สายวิเชียร, 2547)

จากสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2550 พบว่ามีจำนวน 14,464,228 คน (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์มากมาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และน้ำตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบน และเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีโบราณสถาน

โบราณวัตถุและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมแบบล้านนาไทย ตลอดจนน้ำใจไมตรีของชาวเชียงใหม่ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จากสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติของเทศบาลนครเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเมื่อปี พ.ศ. 2549 จำนวน 1,876,300 คน และปี พ.ศ. 2550 จำนวน 1,583,837 คน (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2553) จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติบางกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ในระยะยาว ซึ่งชาวต่างชาติเหล่านี้มีการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ เช่น นักธุรกิจผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ในโรงแรม ภัตตาคาร และครูสอนหนังสือทั้งในโรงเรียนไทยและโรงเรียนนานาชาติ โดยจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนชาวต่างชาติที่เข้ามาประกอบอาชีพมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือถึง 72,561 คน (สำนักงานบริหารต่างด้าว, 2552) จากข้อมูลสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ราชอาณาจักร ประจำเดือนพฤศจิกายน 2552 ของสำนักงานบริหารต่างด้าวพบว่าอาชีพของชาวต่างชาติในประเทศไทย อันดับหนึ่งคือ อาชีพครู อาจารย์และผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน มีจำนวน 14,348 คน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่ทำให้ประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับการปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันในสังคมแบบโลกาภิวัตน์ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือ จึงเกิดโรงเรียนนานาชาติหรือโปรแกรมภาษาอังกฤษในโรงเรียนของไทยเป็นจำนวนมาก (เพ็ชรี ฐะวิเชตร, 2548)

จังหวัดเชียงใหม่นอกจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้ว อาหารก็นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) ปัจจุบันอาหารไทยได้รับความนิยมและแพร่หลายไปทั่วโลก เนื่องจากความหลากหลายของรสชาติ อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมและสีสันทที่ชวนบริโภค การปรุงแต่งอาหารไทยนอกจากจะใช้การปรุงแต่งแบบหลากหลายรสชาติแล้ว ยังมีการใช้เครื่องเทศชนิดต่าง ๆ ในการปรุงแต่งให้มีกลิ่นหอม โดยเครื่องเทศต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีสรรพคุณทางยาอีกด้วย (พรชัย ภูโสภา, 2552) ข้อมูลจาก Suan Dusit Cuisine (2552) พบว่าตำรับอาหารไทยที่ได้รับความนิยมมากสำหรับชาวต่างชาติ คือ ต้มยำกุ้ง ด้วยรสชาติที่เปรี้ยว เค็ม เผ็ด ผสมผสานกับเนื้อกุ้งสด และสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ข่า ตะไคร้ และใบมะกรูด ซึ่งมีสรรพคุณทางยาและมีประโยชน์ต่อสุขภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ทำให้ต้มยำกุ้งของไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก นอกจากนี้ต้มยำกุ้งแล้ว ยังมีอาหารไทยชนิดอื่น ๆ ที่ชาวต่างชาตินิยมบริโภคอีก เช่น แกงเขียวหวาน ผัดไท ผัดกะเพรา และแกงเผ็ดเป็ดย่าง เป็นต้น

การที่มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นและชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครูและผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอน ซึ่งแต่ละคนที่พัก

อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานกว่านักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ซึ่งการพักอาศัยนานย่อมทำให้ชาวต่างประเทศที่เป็นครูเหล่านี้ต้องมีการปรับตัวการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในด้านการบริโภคอาหารจึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารไทยของครูชาวต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ จะนำข้อมูลที่ได้ออกแบบผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงรสชาติอาหารไทยให้เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติเพิ่มมากยิ่งขึ้นและเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้ที่มีความสนใจศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารไทยของครูชาวต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือครูชาวต่างชาติที่สอนอยู่ในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารไทยของครูชาวต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ ความจำเป็นในการดำรงชีวิต การงูใจ บุคลิกภาพ การรับรู้ และการเรียนรู้ สำหรับปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านการตัดสินใจเลือกซื้อ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารไทย หมายถึง สิ่งที่เป็นเหตุจูงใจให้ครูชาวต่างชาติที่สอนหนังสือและอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่บริโภคอาหารไทย ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ ความจำเป็นในการดำรงชีวิต การงูใจ บุคลิกภาพ การรับรู้ และการเรียนรู้ สำหรับปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านการตัดสินใจเลือกซื้อ

ครูชาวต่างชาติ หมายถึง ชาวต่างชาติที่มาจากทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรปที่ประกอบอาชีพครูและทำการสอนหนังสืออยู่ในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี ขึ้นไป

โรงเรียนนานาชาติ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระบบ โดยใช้หลักสูตรจากต่างประเทศหรือหลักสูตรต่างประเทศที่มีการปรับรายละเอียดเนื้อหา รายวิชาใหม่หรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองที่ไม่ใช่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และไม่ขัดต่อศีลธรรมความมั่นคงของประเทศ

อาหารไทย หมายถึง อาหารที่เป็นกับข้าวและอาหารจานเดียว อาหารที่เป็นกับข้าวคืออาหารต่าง ๆ ที่ต้องรับประทานกับข้าว ทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว และมีวิธีปรุงที่หลากหลาย (ต้ม ผัด แกง ทอด อบ ตุ่น นึ่ง คั่ว ตำ หรือ ยำ) ซึ่งเป็นอาหารที่ชาวต่างชาตินิยมรับประทานและเป็นที่รู้จักในด้านรสชาติ และด้านลักษณะอื่นของอาหาร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยในการเลือกบริโภคอาหารไทยของครูชาวต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลสำหรับผู้ที่ประกอบอาหารไทยในการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในการประกอบอาหารไทยและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์อาหารไทย
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ